

Foaia Diecezană

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

Prețul abonamentului :	APARE DUMINECA	Prețul inserțiunilor :
Pe un an 240 Lei Pe jumătate de an 120 Lei Pe un pătrar de an 60 Lei Un număr 5 Lei Pentru străinătate pe un an . . . 300 Lei	Manuscrisele nu se inapoiază și se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană”, iar banii pentru abonamente și inserțațiunile se trimit administrațiunii „Tipografia și Librăria Diecezană” în Caransebeș.	Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150. de cuvinte 120 Lei, până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aici în sus 200 Lei

„Fericii sunt făcătorii de pace căci aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema”. (Matei V, 9).

(După Pierre Lhande*).

De : Prof. Constantin Rudneanu

Mântuitorul Nostru Iisus Hristos înțelege prin făcători de pace, altceva decât noi; când zicem om pașnic, noi ne gândeam poate la un om timid, moale, amorf chiar.

Greșită interpretare, căci Hristos făgăduiește acestora, ca răsplată a virtuții lor frumosul titlu de: „fii ai lui Dumnezeu”. Făcătorii de pace sunt aceia, cari prin voința lor puternică domină instinctele violente ale naturii și răspândesc în jurul lor ordinea și liniștea.

Prințul Păcii, Mântuitorul Iisus prin doctrina aceasta pacifistă — dacă vrem să ne îndreptăm spre ea cu toată încrederea și tot elanul, stabilește în sufletul omului ca și al națiunilor ordinea care aduce pace și liniștea care aduce ordinea. Dar să nu uităm, că o pace solidă se statornicește acolo unde domnește liniștea în suflete și spirite, iar liniștea ne-o dă numai dragostea.

Fără dragoste înzadar vom încerca să înțeze bubitul tunului, căci sufletele încărcate de ură, vor exploda.

Adevăratul senz de „pacificator” întrebuințat de Mântuitorul rezidă în suprema blândețe și bunătate. Orice om după puterile lui este o forță de orientare în viață și propagă în jurul lui o undă vizibilă făcând pe cei din jur mai buni sau mai răi.

Se vorbește mult de bunătate în epoca noastră, bunătate față de oameni, față de animale, față de plante și de flori. De aceea bunătatea naturală, numai pentru a fi complectă trebuie să aibe în ea sufletul divin.

Un om bun spunea odată: „cei mai buni oameni în general sunt aceia, cari au întâlnit ei înșiși în viață mai multă „bunătate”.

Dar educația bunătății prin excelență este rolul Mamei. Tatăl are datoria de a infiltra în copil virtuțile bărbătești — disciplina, sfortșarea și curajul. Mamele însă predică exemplul și dau exemplul de bunătate.

Copilul prinde secretul de a dăruir cu blândețe și dragoste, când Mama lui îi dă în mână un ban pentru nenorocitul din colțul străzii. Se povestește, că Spaniolii, cari au simțul sărăciei, în țara lor, — unde a fost mizeria alături de cea mai orbitoare bogăție — ei sărută moneda înainte de a o da săracului, parcă ar vrea să adauge la darul lor material și pomana dragostei lor, iar săracul îl sărută și el la rândul lui parcă ar vrea să culegă tandreța acelu sărut.

Un preot catolic, povestește, că într'un colegiu, a văzut într'o recreație copiii cari decâte ori le cădea din nebagare de seamă pâine din mână, o ridicau imediat și o sărutau. Și acest preot curios, a întrebat pe unul din copii, de ce sărută pâinea căzută jos? Iar acesta a răspuns: „Ca cei săraci să mă ierte”. Bine, dar tu nu le-ai făcut nici un rău — a replicat preotul — „Ba, da”, a răspuns copilul: „Lăsând să cadă făramitura de pâine, eu am disprețuit pâinea de care ei au nevoie”.

Dar acest sentiment delicat nu l-a putut inspira micuțului, decât delicateta unei mame. Săracul nu prețuiește numai darul material, dar mai ales bunătatea sufletului celui care-l miluește.

Epoca noastră, în care rivalitățile și urile măresc prăpastia între cei care suferă și între cei care se veselesc, între cei avuți și cei ce n'au nimic, reclamă imperios acest exercițiu al bunătății. Pentru ființa care suferă și crede că suferă pe nedrept, va veni o oră critică când își va spune: Pentru că nimeni nu-mi oferă pâi-

*) Pierre Lhande : Les Béatitudes, Paris, 1929, pp. 81—91.

nea bunătății la care și eu am drept, ei bine mi-o voi lua singur, și dacă n'o găsește acasă în căminul acesta sărac, o voi găsi pe stradă, dacă trebuie în sânge.

Aici omul bun devine omul păcii, de căldura bunătății lui se topesc mâinile, și răzbu-nătorii depun armele, de aceea oamenii făcători de pace sunt fiii lui Dumnezeu.

Straja Țării.

Din inițiativa Marelui Străjer, a M. Sale Regelui Carol II, s'a înființat pentru educația tineretului român de ambele sexe „Oficiul de Educație a Tineretului Român“, cu nume prescurtat O. E. T. R.

Pentru vremurile de azi, când tineretul a început să devieze dela linia dreaptă de conduită, educația lui religioasă-morală și națională fiind periclitată la vârsta adolescenței de diferitele curente subversive, s'a ajuns la ideea înființării unei instituții, care să continue educația începută în școala primară și să canalizeze creșterea tineretului pe calea cea bună a „Credinței și muncii, pentru țară și Rege“.

După greutățile începutului prin cari a trecut O. E. T. R. având experiența aplicării pe teren a programului acestui „Oficiu“..... s'a ajuns la ideea de a se reforma instituția O. E. T. R. și a se înlocui cu „Straja Țării“.

În anul 1937 a apărut decretul de înființare a „Străjii Țării“, generalizându-se pe toată țara la școlile primare, secundare și la tineretul adolescent dela sate. S'a ajuns astfel la situația fericită din punct de vedere al educației, că tineretul dela vârsta de 7 ani până după terminarea serviciului militar obligator este în permanență sub supraveghere și îndrumare, astfel, că pericolul rătăcirii dela calea cea bună s'a micșorat simțitor.

Pe scurt, „Straja Țării“ urmărește educarea religioasă-morală, națională, patriotică, socială și fizică a tineretului, cu scopul de a complecta aceea ce primește în școală — cu care colaborează — și a face din tinerele odrasle ale neamului nostru viitori cetățeni conștii de menirea lor, iubitori de biserică și așezămintele ei, iubitori de Rege, de țară, gata oricând de jertfă, disciplinați, sănătoși din punct de vedere psihic și fizic, sănătate simbolizată și prin salutul generalizat între străjeri de „sănătate“.

Pentru ajungerea scopului său, străjeria se folosește de diferite mijloace.

Astfel, educația religioasă-morală în străjerie se face prin cercetarea regulată e bisericii, rugă-

ciunea dela ceremonialul ridicării și coborării pavilionului național (cântată), înființarea de coruri bisericesti, conferințe religioase la străjerii adolescenței, explicarea textului biblic etc. Bisericii și clerului în această direcție i s'a asigurat un rol frumos.

Educația națională și patriotică în străjerie se face prin: conferințe istorice, cântece naționale, ridicarea și coborârea pavilionului național cu ceremonialul său, excursii la locuri istorice, evocări de fapte mărețe ale înaintașilor noștri, povestiri etc.

Educația socială se face prin: cunoștințe elementare de asistență socială; primul ajutor în caz de accidente, ajutorarea străjerilor săraci cu haine, mâncare, cantină școlară pentru săraci etc.

Educația fizică se face prin: marșuri, gimnastică, jocuri, diferite exerciții de inviorare, excursii cu caracter instructiv, muncă obștească cu îndoitul scop de a face gimnastică și de a contribui la ridicarea țării.

Nu este neglijată nici latura distractivă, reprezentată prin șezători, chiuituri, ghicitori etc.

Tot prin străjerie se caută reînvierea portului național, a dansurilor și a obiceiurilor specifice românești, care încep să dispară.

Grija conducerii străjeriei este încredințată comandanților străjeri, cari de regulă sunt învățători și profesori din aceia, care au terminat cursurile de inițiere (3 săpt.) la Breaza și Sf. Gheorghe pentru comandanții bărbați și la Predeal pentru comandante femeii.

Deodată cu generalizarea străjeriei pe toată țara, se caută să se familiarizeze toate cercurile conducătoare ale țării cu această instituție nouă, pentru a o înțelege și sprijini. Așa s'a ajuns la ideea de a se înființa „cursuri de informare străjerească“ la centrele de mai sus. Aceste cursuri țin numai o săptămână, în cursul căreia se țin conferințe pentru lămurirea și informarea cursiștilor asupra străjeriei și a programului ei. Se fac demonstrații și exerciții străjerești cu elevii școlilor străjerite dela centrele de mai sus. Se fac excursii. Cursiștii sunt învățați să cânte cântece străjerești.

Să-mi fie îngăduit de încheiere, să împărtășesc câteva impresii dela centrul Breaza, unde am luat parte cu alți doi frați preoți din eparhia noastră la un curs de informare.

Grija deosebită și disciplina în care sunt ținute cursiștii candidați de a fi comandanți străjeri, arată importanța mare ce se acordă străjeriei, în prefacerea și conducerea tineretului.

La gara C. F. R. autobusul „Străjii Țării“ și un comandant primește și duce cursiștii. La centrul de inițiere, un edificiu impunător, casă

nouă în stil modern cu linii drepte, cu etaj, camere mari luminoase și foarte curate, spălător modern, sufragerie mare, sală de conferințe cu scenă și o gardă de comandanți foarte prietenoși întâmpină pe cursiști. Nota generală este: curățenie exemplară, pedanterie în toate, disciplină, — totul merge după program, — grijă cu adevărat părintească din partea comandanților, alimentație de primul rang. Comandantul centrului Breaza dl maior P. Jugănar și directorul de studii dl Gh. Maior sunt doi oameni ideali, cari prin ținuta lor plină de demnitate, prin atitudinea lor binevoitoare cu toată lumea, prin bunătatea lor împun cursiștilor o disciplină pe care o consideră oricare de naturală și dau centrului Breaza acea căldură familiară pe care străjeria de fapt o urmărește.

În munca lor sunt secondați de comandanți străjeri cari sunt la înălțimea conducătorilor. O figură simpatică a centrului este medicul, care cu multă scrupulozitate își îndeplinește misiunea.

Raporturile dintre comandanți și cursiști au fost cu adevărat camaraderești. Plecând de acolo, nu poți decât regreta că despărțirea de adevărații apostoli ai străjeriei se produce așa curând. Aceasta este adevărata străjerie, care dă suflet mult, și nu formalismul sec, așa cum se practică în unele locuri și compromite ideea.

În drum spre casă, în semiobscuritatea compartimentului din vagon, în mijlocul sgomotului monoton produs de roțile trenului, ca într'un film trec pe dinaintea ochilor scenele văzute și zilele trăite la centrul Breaza, și fără să vrei reproduci în memorie și meditezi asupra devizei străjerilor: „Credință și muncă pentru țară și Rege“, deviză care, clerului nostru va avea să-i deschidă un nou câmp de „muncă“ „pentru țară și Rege“, pentru întărirea „credinței“ străjerilor și prin aceasta pentru întărirea sănătății psihice a neamului nostru.

Liviu Surlașiu
paroh-Jebel.

Săptămâna.

„Când va veni Fiul omului în slava Sa, cu toți sfinții îngeri, va ședea pe scaunul de domnie al slavei Sale“.

Mat. 25, 31.

Așa începe sf. Evanghelie de astăzi. Conținutul ei, se poate considera eminent social. Mântuitorul, institue *Caritatea* în ordinea socială. „...Căci am fost flămând și mi-ați dat de mâncare; mi-a fost sete și m'ați dat de băut; am fost

străin și m'ați primit; am fost gol și m'ați îmbrăcat; am fost bolnav și ați venit să mă vedeți...“ „...Adevărat vă spun că ori de câte ori ați făcut aceste lucruri unuia din acești *foarte neînsemnați frați ai mei, mie mi le-ați făcut*“.

Ce este mai esențial în ordinea socială decât *egalitatea* și *fraternitatea*? Aceste două principii fundamentale, au fost reglementate de Iisus, acum 19 secole.

Este cunoscută starea social-politică a lumii antice, când o clasă și castă de privilegiați stăpânea fără nici o considerațiune milioane de suflete, ținându-i în cea mai îngrozitoare opreliște și reducând firea omenească la animalitate, exploatând munca și viața lor, la extrem.

Iisus contrazice și răstoarnă fără frică și fără nici o cruțare ordinea socială a vremii, instituind *egalitatea* și *fraternitatea*.

Giovanni Papini, spune: „Isus preamărește, ce-l îndepărtează pe ori care dintre noi; osândește ce căutăm cu toții. Nu desminte numai învățătura oamenilor — care adesea nu se potrivește cu ceea ce gândesc într'adevăr și fac — ci se împotrivește la ceea ce fac și gândesc cu adevărat, zi de zi. Iisus nu vrea să schimbe doar o parte a omului, ci omul din temelie, întreg și pe deantregul. Cel ce-i de partea lui Iisus e împotriva obiceiului firii animalice și se străduiește pentru înfăptuirea pe lume a celei îngerești, care trebuie să învingă. Tot restul e scrum și vorbă goală. Întreaga istorie a omenirii nu-i decât groaza de a rămâne mai prejos. Iar Iisus propăvăduiește: de vrea cineva să fie cel dintâi, fie cel din urmă, sluga tuturor. Cel mai mare e cel mai mic; cel mai puternic trebuie să slugărească pe cel mai slab“.

O ordine socială mai perfectă, mai absolută și plină de înțelegere, nici nu se poate.

Racila care roade la temelia vieții noastre sociale este *materialismul*.

Istoria vieții publice românești, este împletită și caracterizată printr'o preocupare de ordin materialist.

Statul Român, în viața lui nouă de acum 20 ani, dovedește toate aceste caracteristici îngrijorătoare.

Prin reformele revoluționare ce le-a înfăptuit: vot universal, reforma agrară, conversiunea datoriei lor particulare și publice etc, sunt reforme în sine în bună parte *negative*; ele prezintă soluții de **repartitie**, nu însă soluții de **construcție**. Politicianismul românesc, sub regimul „democratic“ rău aplicat și mai rău înțeles, a mers pe linia de minimă rezistență. *Construcția e grea, repartitia e ușoară*.

Politicianismul a repartizat, a împărțit tot ceea ce putea împărți. Dar toată această repartizare și împărțire nu a dus la scopul unei constructivități.

Cu alte cuvinte, nu a fost o dărnicie biblică, ci una care a recoltat pur și simplu *adeziuni* sub forma de *voturi*.

Ori tocmai repartiția fără scopuri precise, a desorganizat viața publică, ajungându-se la haosul zilelor noastre.

Repartiția bunurilor, cu scop de târgovină a neglijat cu desăvârșire *factorul om*, a avut o înrăurire dezastruoasă asupra *sufletului* rasei: i-au modificat mentalitatea, caracterul, morala, au prefăcut cu alte cuvinte însași *cauza* faptelor omenesti: *determinarea lăuntrică*.

Scriitorul, celebru chirurg și filosof, *Alexis Carrel*, în cartee sa: „*Omul un necunoscut*“ (Man The Unknown), citată de N. Porsenna, în opul: „*Regenerarea Neamului Românesc*“ spune: „*La urma urmelor, civilizația are drept scop nu progresul științei și a mașinelor, ci a omului*“. Același autor constată că dezorganizarea unei societăți se datorește celor trei factori esențiali: inferioritatea de pregătire; inferioritatea de inteligență: *inferioritatea de stare morală*. Ca motivare: „Dacă întâlnim un sistem economic defectuos — bunăoară capitalismul — în care avuțiile lumii sunt produse numai pentru belșugul câtorva, iar alții n'au nici pâinea de toate zilele, vom găsi de obicei la obârșia acestei instituții — fecundă în sine, dar nefastă prin modul ei de aplicație — prostia umană, nepregătirea umană, și mai ales *prezența implacabilă și feroce a egoismului omenesc*“. Iar mai departe: „Dacă cercetăm în ce constă inferioritatea sufletească a popoarelor înapoiate sau decăzute, vom afla necurmat unul și același lucru: *lipsa de voință și morală*“.

Gustave le Bon, în lucrarea: „*Lois psychologiques de l'évolution des peuples*“ scrie: O vădită decadentă amenință serios vitalitatea celor mai multe națiuni europene, și mai ales a celor zise latine. Ele perd pe fiecare zi ce trece inițiativa, energia, voința și aptitudinea faptei. La oamenii de Stat, energia și acțiunea sunt înlocuite prin discuțiuni personale înflorător de goale; la mulți prin entuziasme și mâinii de o zi; la literați printr'un soi de sentimentalism lăcrimos, neputincios și vag Un *egoism* fără margini se dezvoltă peste tot, *individul* sfârșește prin a nu mai avea altă preocupare decât *el însuși*. Conștiințele capitulează, *moralitatea generală* coboară și se stinge treptat“.

Călătorul și scriitorul*), *William Wilkinson*, în lucrarea sa: „*Tableau de la Moldavie et de la Valachie*“ constată că: „*Vișii instituțiilor*, care adesea sunt o oarbă imitație din afară, uneori un capriciu individual al celor dela cârmă, poate mișeli națiunile cele mai bine înzestrate“.

*) Op. citat de N. Porsenna.

Se citează în aceeași carte, părerea dlui Dr. I. Bour publicată în revista, Parlamentul Românesc, (1 Nov. 1936): „Nu exagerăm când spunem că, cu câteva rare excepții, majoritatea oamenilor politici, cu aere de conducători, se recrutează din oameni fără vre-o meserie și responsabilitate în funcțiunile organismului națiunii, care își bat joc cu cinism de legile acestui Stat“.

Ca urmare și consecință, dl N. Porsenna constată: „Efortul și munca nu se bucură la noi de stimă, ci de un ușor dispreț, ca un lucru vulgar, destinat naturilor inferioare. Nu numai nivelul activității politice e atât de scăzut, ci al întregii vieți sociale. Nici unui îmbogățit peste noapte, nu i s'a adus sancțiunea legală. Toți au fost găsiți imaculați! Din punct de vedere sociologic, aceasta e *forma primitivă* a vieții: *nu imorală, ci amorală, fără conștiința moralei*“.

M. Eminescu spune: „Idealul rasei noastre a devenit *căștigul fără muncă, superficialitatea, egoismul, invidia*“.

Toate aceste împrejurări au determinat pe M. S. Regele, pe S. Sa Patriarhul Miron și alți bărbați de seamă ai Neamului, a medita și căuta soluții pentru oprirea răului și canalizarea destinului nostru spre drumul firesc și consacrat de Mântuitorul Iisus: abnegație pentru binele public, frățietate și caritate pentru semenul nostru, frate în Domnul.

Pr. Traian Constantin

Geneza Arianismului

— Puncte de sprijin pentru Arianism în teologia creștină anterioară —

De Preotul Gh. Cotoșman
profesor la Academia teologică

Mai departe în Oratio 5, Tașian scrie astfel despre originea Fiului:

„La început era Dumnezeu, știm însă că începutul era puterea lui Logos. Căci Domnul tuturor întrucât încă nu zidise lumea, era singur. Dar întrucât el este toată puterea și izvorul ființelor atât nevăzute cât și văzute, subsistau toate împreună cu el prin puterea cea înțelegătoare, adică prin însuși Cuvântul, care era întru dânsul. Prin singură voea lui era Cuvântul. Cuvântul însă nedespărțindu-se în spațiul deșert este cel dintâi născut al Tatălui. Știm că el este începutul lumii. Dar s'a născut prin împărțire nu prin împărțire. Căci ce este împărțit, s'a despărțit de cel dintâiu. Iar cel ce are împărțirea ființei și ia asupra sa pronia cea de voie

(a lumii) nu micșorează pe cel dela care a primit-o. Căci precum din o făclie se aprind multe lumini și acea făclie nu se lipsește de lumină prin aprinderea mai multor lumini, astfel și Cuvântul ieșind din puterea Tatălui nu făcu necuvântător pe cel ce l-a născut“.

Acest loc fu mult tâlcuit împotriva gândirii lui Tațian, care susținea în alt loc că creștinul nu se închină la făpturi și că politeismul n'are rost, ci că fiecare trebuie a se închina numai lui Dumnezeu. Tațian amintește nașterea Cuvântului din Tatăl, numai spre a arăta că și El are izvorul Dumnezeirii sale în Tatăl. Înfrățind deci pe Tatăl ca izvor al Fiului, și descriind cum acesta s'a născut din Tatăl, nu poate face aceasta rostindu-se în alt chip, decât în timp, fără să admită, drept vorbind, un timp în care Cuvântul n'ar fi existat ca Cel ce este.

Unii vreau să arate de aici, că după Părinții cari se țin de filozofia lui Platon, Fiul ar fi o ființă mai de jos; ei admit că acești părinți și-ar fi înfrățit pe Cuvântul după vederile lui Platon sau Filon. Inșă Tațian în foarte multe puncte se rostește împotriva lui Platon¹⁾.

Accastă expunere a lui Tertulian a făcut pe unii a socoti că Cuvântul se născu din Dumnezeu, și începă să existe ca persoană deosebită abia dela facerea lumii. Dumnezeu, zice ei, gândi întru Sine, făcu planul lumii prin înțelegerea ce se afla în El, adecă prin Logos endiatetos, iar la facerea lumii Dumnezeu zise: „Să fie lumină“ și acum se născu din el Cuvântul în persoană. Păreră aceasta este falsă. Ereticul Praxea combătea ipostasul Fiului, ca fiind contrar unității lui Dumnezeu. Tertulian însă caută să dovedească că Fiul lui Dumnezeu este o persoană și arată totodată că deși El ca persoană este deosebit de Tatăl, dar aceasta nu desființează unitatea lui Dumnezeu, deoarece Fiul are originea Sa în Tatăl.

Deci sub Logos endiatetos trebuie a înțelege numai atât, că Fiul lui Dumnezeu are originea Sa în Tatăl; iar sub Logos proforikos — că El a făcut lumea. Dar era din veci asemenea cu sine însuși, din veci persoană, ca endiatetos era însă numai în Tatăl, iar ca proforikos, în Tatăl și în lume deodată²⁾.

După învățătura lui Tertulian, Cuvântul este o persoană eternă. Tertulian deosebește o indoită naștere a Cuvântului, una ca Logos și alta ca Fiu, dar chiar în întâia naștere era El persoană. Această persoană se numește Fiu numai dela facerea lumii, ceea ce este negreșit o idee foarte ciudată. După această concepție Cuvân-

tu ar fi fost în Dumnezeu, iar când lumea fu făcută de fapt, el este deodată așazicând și afară de Dumnezeu. La sfârșitul acestei expuneri Tertulian scrie: „Aceasta este nașterea desăvârșită a Fiului, care se născu sub numele de Înțelepciune, întâiu pentru cugetare, apoi pentru lucrare“.

Tertulian mai spune că Tatăl n'a fost totdeauna Tată, și anume fiindcă pentru a păstra unitatea lui Dumnezeu, admite în idee, în simpla cugetare, o preexistență a Tatălui, și de aceea și închipuește un timp în care el n'a fost Tată³⁾.

Praxea — venit în Roma din Asia mică —, contra căruia Tertulian și-a îndreptat una din scrierile sale, învăța astfel: „Tatăl însuși s'a pogorit în Fecioara, el însuși s'a născut într'ânsa, a pățimit, în sfârșit, el însuși este Iisus Hristos⁴⁾. Fiul este omul Iisus, Hristos este Tatăl — învăța Praxea, provocându-se la cuvintele Sf. Scripturi spre a-și susține rătăcirea: „afară de mine nu este Dumnezeu“. „Eu sunt Domnul atotputernicul, cel ce este, cel ce a fost, cel ce va să vie“. (Apoc). „Eu și Tatăl una suntem“. „Cel ce mă vede pe mine vede pe Tatăl“.

Tertulian combătându-l învăța: „Cuvântul este dar totdeauna în Tatăl precum el însuși zice: „Eu și Tatăl una suntem“. Afirmăm deci că Fiul s'a născut din Tatăl însă nu s'a despărțit de el. Căci Tatăl a născut pe Cuvântul, cum învață și Paraclet, ca rădăcina pe tulpină, ca izvorul pe râu, ca soarele pe raze. Tulpina însă nu despărțită e de rădăcină, nici râul de izvor, nici raza de soare, tot așa nici Cuvântul nu e despărțit de Dumnezeu“. El referă cuvintele: „Tatăl este mai mare decât mine“ numai la natura omenească⁵⁾.

3. Athenagora*).

Despre acest filozof-apologet nu avem cunoștințe lămurite. Se știe că între 177—180 a scris o foarte frumoasă apologie către împăratul Marcu Aureliu cu titlul „Solie pentru creștini“. (Presebia peri Hristianon). În ea Atenagora expune idei într'o formă și mai platonice decât ideile lui Iustin și Tațian. Cele mai principale sunt: „Credem, zice el, întru un unul Dumnezeu nevăzut și vecinic nevăzut și nepătimitor, carele nu poate fi înțeles nici cuprins; numai Cuvântul său îl înțelege“. (Credem că nous și logos trebuie să se refere la Fiul lui Dumnezeu, nu la mintea omului.

(Urmează).

*) Dovezile din Athenagora, parvenind manuscrisul cu întârziere, se intercalează la acest loc într'un singur aliniat. N. R.

2) At. Mironescu, Sf. Atanasie op. c. p. 52.

3) Idem, Ibidem.

4) Tertulian: Advers. Praxea c. I).

5) At. Mironescu, Sf. Atanasie, op. c. p. 96.

1) At. Mironescu, Sf. Atanasie, p. 42.

Scurtă privire istorică asupra bisericii ortodoxe române din Banat.

de Pr. Constantin Târziu
licențiat în teologie.

Din partea ei cancelaria aulică propune ca Iosif Putnic să fie mutat dela Pacraț la Arad dar împăratul respinge această propunere și la 30 Aprilie 1815 dispune ca mitropolitul sârbesc să-și dea părerea „ținând seama de cererea poporului român care face majoritatea acestei eparhii¹⁾).

Mitropolitul Ștefan Stratimirovici (1790-1837) răspunde prin adresa Nr. 11.382/13 Iulie 1815 că s'ar învoi întrucâtva cu principiul național pus de Români, dar nu e nevoie numai decât ca viitorul episcop să fie român din naștere ci e de ajuns dacă cunoaște bine limba română. Deaceia insistă și el pentru mutarea lui Iosif Putnic dela Pacraț la Arad²⁾; nu pierde totodată prilejul de a încondeia pe Țichindeal și pe Diaconovici ca pe unii cari stârnesc și propagă naționalismul român³⁾.

Stratimirovici ordonă lui Avacumovici să tragă la răspundere pe Țichindeal și Diaconovici pentru petiția lor citată, cecă bătrânul episcop și făcu, Țichindeal fu îndepărtat dela catedră⁴⁾ pe motiv că fabulele lui tipărite la 1814 cuprind învățături ce nu cadrează cu constituția împărăției, lucru pentru care au fost și confiscate⁵⁾; de fapt după cum ne spune însuși Țichindeal în scrisoarea sa din 18 VI. 1814 adevăratele motive cari l-au făcut să fie destituit sunt următoarele:

1. Că n'a îngăduit ca în biserică preparanzii să cânte toată slujba slavonește și sârbește ci și românește.

2. Că de va fi îndepărtat din bună vreme dela postul său poate Românii vor abandona cererea lor de a li se da episcop român.

3. Că de nu va fi Țichindeal la preparandie poate mai ușor o vor sârbiza sau chiar desființa⁶⁾. În lupta aceasta deci inițiatorul și cel mai aprig soldat cade, doborât de mijloacele mai puternice ale vrăjmașilor săi, dar cei rămași nu se descurajează.

Între acestea la 1/13 August 1815 episcopul Avacumovici muri și îndată după înmormântare preoții de față adunându-se la subprefectul Ioan Covaci „au încredințat prin scrisoare pe deputați ca să facă tot ce se cere pentru a dobândi episcop român“. Tot aci se hotărăște trimiterea

unei noi petițiuni la împărat ceace se și făcu la 17 August st. n. în care se cerea ca „mitropolitul să fie oprit dela îndeplinirea prin sinodul sârbesc a scaunului episcopesc vacant⁷⁾“. Altă petiție înaintează la 27 Nov. 1815, Moise Nicoară și Ioan Popovici Șerbu, aleși în scopul acesta în adunarea dela Ioan Covaci, arătând în ea toate vexațiunile suferite de preoții români și de popor, și combatând afirmarea sinodului sârbesc că printre Români nu se află persoane vrednice de scaunul arhieresc, prin exemplul lui Vasile Moga, episcopul Ardealului⁸⁾. Tot în timpul acela însă îi succede lui M. Nicoară ca, într'o audiență particulară, să-l facă pe arhiducele Rainer să promită că va mijloci instituirea lui N. Ioanovici ca administrator al eparhiei Aradului⁹⁾.

Mitropolitul Stratimirovici comunică într'o nouă scrisoare că a numit ca administrator pe arhim. Antonie Brancovici insistând și de data aceasta pentru transferarea lui Putnic la Arad. În privința lui Brancovici împăratul refuză să-l aprobe de administrator și dispune prin rezoluția Nr. 7611/1815 să i se propună o altă persoană. La 20 Ianuar 1816 și numește dintre trei candidați propuși pe Procopie Bolici, arhimandritul mănăstirii Racovaș¹⁰⁾.

În ce privește pe Putnic, cancelaria aulică îl susține și de data aceasta, dar contele Wallis propune ca sinodul electoral sârbesc să se adune dar comisarul împărătesc să facă așa ca pentru episcopia Aradului să se candideze numai români. Împăratul acceptă această propunere și dispune prin rezoluția din 1 Martie 1816 să se convoace sinodul în vederea alegerii de episcop¹¹⁾.

De fel împăratul nu dorea într'atât eliberarea Românilor de sub jugul ierarhiei sârbești pe cât dorea catolicizarea sau cel puțin unirea lor¹²⁾. Despre aceasta ne dovedește scrisoarea împăratului din 15 XII/1815¹³⁾ adresată episcopului Vulcan în care Francisc I spune acestuia să-i propună candidați români, cari în schimbul numirii de episcop la Arad să promoveze unirea în eparhia Aradului prin trecerea personală și a întregului cler și popor la catolicism¹⁴⁾.

(Urmează)

7) Dr. T. Botiș o. c. p. 170.

8) Idem o. c. p. 172.

9) Foaia Diecezană. An. 44. Nr. 47 p. 1.

10) Dr. T. Botiș o. c. p. 175.

11) Idem l. c.

12) Tr. Topliceanu o. c. 18-19.

13) Dr. Gh. Ciuhandu : Viața lui N. Ioanovici p. 22.

14) Dr. T. Botiș o. c. p. 169.

1) Idem o. p. 174.

2) Dr. Gh. Ciuhandu : Din viața lui Nistor Ioanovici episcopul Aradului (1767-1830) Arad 1929 p. 18-19.

3) T. Topliceanu o. c. p. 13.

4) Idem o. c. p. 12.

5) Idem o. c. p. 30-32.

6) Tr. Topliceanu o. c. p. 10.

Capela dela Baziaș.

De: **Noaghea Tațiana**

La margine de țară, într'un sat sărăcăcios, mângâiat doar de valurile albastre ale Dunării, se găsesc sufletele a patruzeci de familii uitate de soartă. Ei n'au biserică. Ei n'au unde să se'nchine, să depună o luminiță pe altarul Maicii Domnului și-a Fiului Ei. Dar Dumnezeu a făcut ca într'o zi de Duminică, plină de soare și seninătate, un grup de eleve, împreună cu îndrumătorii lor sufletești, profesorii, să facă din această zi cea mai strălucită amintire în sufletele mâhnite ale locuitorilor din Baziaș.

O chemare sfântă le-a îndemnat, o rugă fierbinte a acelor care trăiau fără biserică și totuși cu credință nestrămutată.

Cu o bucurie mare sufletească depun darurile lor la altarul dumnezeesc. Capela, improvizată într'o sală a școlii, goală, fără nici o podoabă, cu o catapeteasmă de lemn, se luminează. Se umple dintr'o dată cu tot felul de odoare sfinte. Câteva iconițe, candelă, o perdea, un chivot, o cruce mare, sunt puținul pe care l-au adus și totuși pare că e mult. E multă lumină și multă bucurie în sufletele acestor copile, care au contribuit cu puținul lor ca să mângâie și sufletele acelor, care locuiesc într' un sat aproape uitat de toți.

Dar totul cade în tăcere. S'a început slujba dumnezească. Cântecul de slavă se înalță sus, sus de tot. Totul pare că a trecut din această lume, ducându-se în lumea fericirilor. Razele soarelui se aruncă chiar pe crucea pe care este răstignit Mântuitorul, făcându-I fața strălucitoare, zâmbitoare, iertătoare. Deacolo depe cruce, El ne privește cu o față plină de zâmbet și fericire. Și în acest sat, aproape uitat, imnurile bisericii Lui, răsună puternic, până la Dunăre, care prin sbuciumarea valurilor ei, le duce departe, departe.

Capela este plină de lume. Au venit să vadă cu ochii lor cum Dumnezeu nu i-a uitat și li-a trimis aceste suflete, ca se le facă lăcaș de închinare.

Colo, într'un colț o bătrână lăcrămează. Sunt lacrimi de bucurie, isvorite din suflete până acum desnădăjduite, care și-au plâns necazul numai Dunării, ca aceasta să-l ducă departe, iar ecoul lui să se'ntoarcă iarăși îndărăt, ca să nu le cunoască nimeni durerea ce-o poartă în suflet.

Conferință.

Duminică în 20 Febr. a. c. la invitația departamentului „Astrei”, Dl Dr. Groșoreanu a conferențiat în orașul nostru despre „Monografia satului bănățean”. În introducerea conferințarului arată scopul ce-l urmărește Institutul Social Banat-Crișana la neutralizarea expansiunii spirituale pornită de estensiunea universitară din Sighidin. Acest Institut urmărește „cimentarea rezistenței clementului autohton dealungul graniței de Vest”, pentru care, oameni electrizati de idealul suprem național au eșit pe teren să studieze prin anchete monografice, starea socială practică din toate punctele de vedere, la poporul bănățean.

Din cercetările întreprinse în Banat și din rezultatele sociologice adunate pe teren, s'au constatat că chestiunea denatalității prezintă cel mai îngrijorător fenomen în viața de Stat. Pe baza unor studii întreprinse de cei mai mari sociologi, arată că denatalitatea în Banat este rezultatul unor fenomene biologice, influențate de civilizația așa numită „fluvială” pornită din valea Rinului, Senei și a Dunării până la Porțile de fer.

Conferințarul meu arată cu date precise luate din rapoartele anchetelor sociale dela Belint, Sârbova și Pojejena română, că descreșterea populației bănățene a fost influențată și de alte cauze caracteristice poporului bănățean și anume: standardul de viață ridicat, apoi libertinajul personal al femeii, adică tendința de a scăpa de sub autoritatea bărbatului, apoi luxul și egocentrismul la femei, precum preocuparea prea mare față de indiviziunea averii familiare.

Starea religioasă, apoi cultul față de morți prezintă iarăși mare insuficiență.

În concluzie, Dl Dr. Groșoreanu a făcut apel călduros către toți intelectuali să se sesizeze de aceste stări îngrijorătoare și împreună cu membrii Institutului Social Banat-Crișana să descindă la țară toți aceia cari doresc remedierea acestor stări, căci în forma aceasta s'ar reface apropierea dintre orașeni și săteni.

Rap.

Telegrame omagiale

trimise M. S. Regelui din prilejul votării noii Constituții:

Majestății Sale Regelui Carol II

București

Copleșiți de entuziasmul cu care țara întreagă a primit noua constituție și noua eră de pace înfrățire și consolidare ce Majestatea Voastră inaugurează printr'ânsa, credincioșii eparhiei Caransebeșului și smeritul lor episcop roagă pe Atotputernicul să binecuvinteze acest început de nouă viață a Statului român cu dar propășire și slavă iar Majestății Voastre să Vă hărăzească domnie glorioasă întru lungime de zile.

Episcop VASILE

Majestății Sale Regelui Carol II București

Cercul Franco-Român din Caransebeș exprimă Majestății Voastre odată cu omagiul de supunere și întreaga recunoștință, cea mai hotărâtă adeziune la marea operă înfăptuită prin noua Constituție, ce e menită să salveze Patria noastră România, de tendințele potrivnice intereselor sale de afirmare în concordanță cu tradiția națională a neamului românesc, care singură ne-a pregătit dealungul timpurilor drumul desrobirilor, prin care totodată am ajuns să fim alături de sora noastră mai mare, Franța.

Să trăiți Măjestate,
Trăiască România,

Președinte, **Augustin Muntean**
Cavaler al Legiunii de Onoare Franceze.

Majestății Sale Regelui Carol II București

Liga Antirevizionistă Română secția Caransebeș prezintă Majestății Voastre respectos omagiu din prilejul votării noii Constituții menită să promoveze pașii României noastre pe drumul progresului sigur și fericitor.

Președinte **Nicolae Cornean**
consilier eparhial

Ș T I R I

Constituție nouă. Din inițiativa Majestății Sale Regelui nostru constituția Țării a fost înlocuită cu o nouă constituție. La plebiscitul de Joi, 24 Februarie, peste 4 milioane de Români au votat, cu înaltă însuflețire această Operă cu adevărat Regală. Principiile ei generale sunt: întâietatea muncii românești și primația elementului românesc, corporatismul — alegerile făcându-se de cele trei categorii de muncitori liberi: agricultori, industriași-comercianți și profesioniști intelectuali; apoi, într'oducerea pedepsei cu moartea pentru criminalii politici și — ceea ce ne privește pe noi — obligativitatea căsătoriei religioase, care premerge celei civile și scoaterea politicii din Biserică!

Redactor responsabil: NICOLAE CORNEAN, consilier eparhial.

† **Dr Petru Ionescu.** Duminica trecută a fost însoțit la drumul său din urmă trupul neînsuflețit al merituosului bănațan Dr Petru Ionescu. Răposatul, doctor în teologie și filosofie a ilustrat catedra de pedagogie a preparandiei noastre din Caransebeș, dela înălțimea căreia — printre lecțiile academice — răsărânda multă ubire de neam și limbă românească. A funcționat apoi și în Ministerul Instrucției din Budapesta ca secretar general, unde n'a uitat de ai săi cari nu întotdeauna l-au și apreciat după merit. În Țara liberă și mare, vizată și de el, încă a deținut posturi importante, între cari către sfârșitul vieții pe acela de consilier tehnic pentru Convenția Școlară, în Belgrad. Suferind de diabet, după șase luni de boală grea moare, iar familia ținând să-i respecte ultima dorință, l-a adus din București în Logoj, inima iubitului său Banat. În cadrul unei frumoase înmormântări, a fost așezat Duminică, 20 Februarie în cripta familiară din cimitirul de aci.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

„**Popa din Tufări**“, sub acest titlu Curentul de Sâmbătă publică un articol de fond cu măgulitoare aprecieri pentru vrednicul nostru preot Alexandru Nicolici din Tufări. Lucrul ne bucură cu atât mai mult cu cât în contul preoției noastre bănațene, oameni cari ar trebui să aibe față de preoți în general numai idei bune — nu s'au sfiit a se exprima în chip nedorit.

Prima Casă de Păstrare din Caransebeș Societate pe Acții.

Convocare.

Domnii acționari ai „Primei Casse de Păstrare din Caransebeș societate pe acții“ sunt invitați la a

61-a ADUNARE GENERALĂ ORDINARĂ,

care se va ține în Caransebeș, la **14 Martie 1938 la orele 11^{1/2}, a. m.** în localitățile institutului.

Ordinea zilei:

1. Alegerea a doi acționari pentru autentificarea procesului-verbal.
 2. Raportul Consiliului de Administrație, al Consiliului de Cenzori și prezentarea conturilor de fine de an. Propunerea referitoare la întrebuintarea beneficiului net. Descărcarea de gestiune a Consiliului de Administrație și Consiliului de Cenzori.
 3. Alegerea Consiliului de Administrație.
 4. Alegerea Consiliului de Cenzori.
- Caransebeș, la 16 Februarie 1938.

Consiliul de Administrație.

N. B. Conform art. 28 din statutele institutului: acționarii cari vreau să ia parte la Adunarea generală trebuie să depună acțiunile lor cu 5 zile înainte de întrunire la casa societății.

Tiparul și editura Tipografiei Diecezane, Caransebeș.